

Asia: VN/33943/2025

Hallituksen esityksen luonnos laeiksi yliopistolain, ammattikorkeakoululain, opintotukilain 4 §:n ja korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta (tutkinto avoimena korkeakouluopetuksena)

Lausunnonantajan lausunto

Yleinen näkemyksenne esityksestä sekä tiivistelmä lausuntonne pääkohdista

Lapin yliopisto kiittää mahdollisuudesta saada lausua.

Lakiluonnoksessa korkeakouluille mahdollistetaan tutkintoon johtavan koulutuksen järjestäminen myös kustannukset kattavana maksullisena koulutuksena. Lapin yliopisto ymmärtää tarpeen laajentaa yliopistojen mahdollisuuksia ansaintaan myös koulutuksen avulla, mutta maksulliset tutkinnot eivät saa heikentää koulutuksellista yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Yhteiskunnassa on edellinen ylläpidettävä sosiaalista oikeudenmukaisuutta, jossa opiskelijalle maksuton tutkintokoulutus merkittävä tekijä.

Lapin yliopiston mielestä maksulliset tutkinnot uutena koulutusmuotona nostaisi osaamistasoa yhteiskunnalle ja yksilölle merkityksellisillä aloilla. Oletettavasti maksullisten tutkintojen määrällinen kysyntä ei olisi suurta, joten koulutustason nostamisessa maksullisten tutkintojen vaikutus olisi vähäinen. Osaamistasonnostoon yliopistoilla on jo olemassa olevia koulutustuotteita, kuten pätevöittäviä lyhyttutkintoja opettajille, psykoterapeuttikoulutusta ja johtamiskoulutusta. Yliopistoille maksulliset tutkinnot mahdollistaisivat myös muiden lyhyttutkintojen rakentamisen omasta koulutustarjonnastaan.

Lapin yliopisto muistuttaa, että myös toimenpiteiden priorisoinnilla voidaan saavuttaa uudenlaista vaikuttavuutta. Koulutustason nostamiseksi korkeakoulujen tulisi ensin tarkastella valintaperusteitaan ja aloituspaikkojen osuvampaa kohdentamista kysynnänmukaisille aloille, jotta jo nykyiset aloituspaikat täyttyisivät. Oikeille aloille osuessaan maksulliset tutkinnot voivat myös pitkällä aikavälillä tukea koulutustason nostoa, kun maksuttomassa tutkintokoulutuksessa toista tai useampaa tutkintoa suorittavilta vapautuu paikkoja ensimmäistä tutkintoaan suorittaville.

Lapin yliopiston näkemyksen mukaan maksullisen tutkinnon kytkeminen avoimeen yliopisto-opetukseen ei ole välttämätöntä, koska maksullinen tutkintokoulutus on lähtökohtaisesti samansisältöinen tutkintoon johtava koulutus kuin maksutonkin. Avoin yliopisto-opetus on perinteisesti edustanut yliopistokoulutuksen saavutettavuutta ilman taustakoulutus- tai

tutkintotavoitteisuusvaateita. Avoimen yliopisto-opetuksen eetoksen säilyttäminen yksilöiden mahdollisuutena tutustua yliopisto-opintoihin, sivistää itseään, valmistautua tutkintokoulutukseen siirtymiseen sekä kehittää osaamistaan on jatkossakin merkityksellinen yliopistojen koulutusmuoto.

Lakiluonnoksessa maksullinen tutkinto-opiskelu-oikeus olisi sisällöllisesti ja ajallisesti rajattu, johon ei sovellettaisi opiskelijavalintaa eikä opiskelijoilla olisi käytettävissä opintososiaalisia etuuksia. Rajattu tutkinto-oikeus tarkoittaisi myös sitä, ettei tutkinnon loppuunsaattamiseen olisi mahdollista saada lisäaikaa eikä tutkinto-opiskelu-oikeutta voisi palauttaa. Lapin yliopisto katsoo, että rajaukset ovat oikeansuuntaisia ja ne tukisivat yliopistoja toteuttamaan heikentämiskieltoa, jossa maksutonta tutkintokoulutusta ei saisi vähentää maksullisten tutkintokoulutusten vuoksi.

Maksullisessa tutkintokoulutuksessa sovellettaisiin nykyisiä tutkintokoulutuksen vaatimuksia kielitaidosta, kelpoisuudesta, kurinpidosta ja Sora-laeista. YTHS-palveluiden rajautuessa pois maksullisen tutkinnon suorittajilta, olisi Sora-prosesseissa YTHS:lle mahdollistettava palveluiden tuottaminen maksua vastaan. Lakiluonnoksessa ehdotetaan myös, että maksulliseen tutkintokoulutukseen osallistujilla olisi edelleen mahdollisuus tulla valituksi korkeakoulujen ensikertalaisuuskiintiössä. Lapin yliopiston mielestä myös maksulliseen tutkintokoulutukseen osallistuvien tulisi menettää ensikertalaisuus samaan tapaan kuin maksuttomaan tutkintokoulutukseen osallistuvat menettävät.

Lapin yliopisto on tiede- ja taideyliopisto, joten maksullisten tutkintojen järjestäminen on alariippuvaista. Yliopistotutkintojen 2. syklin eli pelkästään maisteritutkintoon johtavat vetovoimaiset koulutukset olisivat luontevia sisältöjä Lapin yliopistossa myös maksullisiin tutkintokoulutuksiin. Lapin yliopisto näkee, että oikeustieteellisellä alalla maksullisia tutkintokoulutuksia olisi suunniteltava ja kehitettävä valtakunnallisessa yhteistyössä.

Lakiluonnoksessa esitetään lain voimaan tuloa 1.8.2028 alkaen. Lapin yliopisto toteaa, että tässä aikataulussa on mahdollista aloittaa lyhyttutkinnoista, joiden järjestämiseen yliopistoilla on jo olemassa olevat valmiudet. Muiden maksullisten tutkintokoulutusten suunnittelu vaatii enemmän valmisteluaikaa. On myös selvää, että eri korkeakouluilla on eri valmiudet tuottaa samaa koulutusta sekä maksuttomana että maksullisena tutkintokoulutuksena.

Näkemyksenne esityksen tavoitteista

-

Näkemyksenne avoimena korkeakouluopetuksena järjestettävän tutkintokoulutuksen järjestämistä koskevista ehdotuksista (1. lakiehdotuksen 7 § ja 8 c § sekä 2. lakiehdotuksen 10 § ja 12 c §). Onko ehdotetussa sääntelyssä muutos- tai täsmennystarpeita?

-

Näkemyksenne opiskelupaikkojen varaamiseen (ensikertalaiskiintiö) liittyvästä ehdotuksesta (1. lakiehdotuksen 36 b § sekä 2. lakiehdotuksen 28 b §)

-

Näkemyksenne opintotukilakia koskevasta ehdotuksesta (3. lakiehdotus)

-

Näkemyksenne korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annettua lakia koskevasta ehdotuksesta (4. lakiehdotus)

-

Näkemyksenne esitysluonnoksen vaikutusarvioista vaikutusarviolajeittain. Mitkä ovat omat arvionne esityksen vaikutuksista? Puuttuuko esityksen vaikutusarvioista jotakin? Korkeakouluja pyydetään arvioimaan, miten ja missä laajuudessa esitysluonnoksen mukainen mahdollisuus suorittaa tutkinto avoimessa korkeakouluopetuksessa voitaisiin ottaa käyttöön sekä millä aikataululla. Lisäksi korkeakouluja pyydetään arvioimaan, millaisia vaikutuksia tämän käyttöönoton toteutumisella olisi korkeakoulujen muuhun avoimen korkeakouluopetuksen tarjontaan.

-

Näkemyksenne esityksen voimaantuloaikataulusta (esitysluonnoksen mukaan ehdotetut lait tulisivat voimaan 1.8.2028)

-

Muut huomiot ja näkökohdat

-

Timonen Merija
Lapin yliopisto